

waar de oude vogel het voedsel bemachtigde. Zoo krijgen we nog een aantal fraaie en aangename beelden te zien van het landschap van Mecklenburg. Wij ouderen kennen dat wel uit Reuter's Olle Kamellen en menigmaal worden wij in deze film daaraan herinnerd. Achter de hooge „Dannen” van het arendsnest lag een stuk bouwland in voren en ieder oogenblik verwachtten wij daar Fritz Triddelfritz te zien rondstappen op een van zijne vele paren van laarzen. En dat mooie water, waar de koeten rondzwemmen en een enkele fuut, dat moet wel de Laubensee zijn. Daar komt de vischarend aan. Onze filmkunstenaar neemt hem in het vizier en laat ons zien, hoe hij zweeft langs de wolken. Dan daalt hij af naar het water, staat even stil, bidt ook wel naar de manier van torenvalken en ploft omlaag om zijn visch te grijpen. Dan weer vliegt hij laag langs het water heen, gelijken tred houdend met een argeloos visch, daalt even en grijpt met beide pooten (met zijn „Fischerbeinen”) zijn prooi. Dit alles gefilmd te hebben is wel een der schoonste triomfen van Walter Hege en zijn leerlingen. Om het milieu nog beter aan te duiden, bevat de film nog enkele stukken met reeën en zelfs met een eland, die thans ook met succes stand kan houden op dit deel van het Oeral-Baltische meren plateau. Het weetgierig publiek wordt ook vergast op de vele en interessante details van de techniek van deze opnamen, van al het sportief gedoe, om het zware apparaat omhoog te brengen tot boven in dien boom van dertig meter hoog, en om bij het gaan en komen de vogels zoo weinig mogelijk te verontrusten.

Een film als deze is er bijzonder geschikt voor, om bewondering en belangstelling voor de vogels en in het bijzonder voor de groote roofvogels te wekken ook bij hen, die zich tot nog toe weinig met vogels inlieten. De kenners zullen zich zeer verheugen bij het zien van deze film en dat bij herhaling wenschen te doen. Wij hebben al dikwijls ondervonden, dat films, die wij bij herhaling gezien hadden, ons toch weer altijd iets nieuws konden vertellen.

JAC. P. THIJSSÉ.

OM AALTEN EN BREEDEVOORT.

In den Achterhoek liggen ze, het rustige Aaltensche dorp, waar de straten wel namen hebben, maar geen naamboordjes; waar ze keien hebben ook, van die echte ouderwetsche, waar je nog geologie op studeeren kan op een regenachtige achtermiddag. En het oude, zoo mogelijk nog rustiger stedeke Breedevoort aan zijn breede grachten.

Ongetwijfeld, ge vindt in onze Geldersche provincie gedeelten met grootscher natuurschoon, met mooier heuvelland, met wijscher heidevlakten. Maar toch — de Oost-Graafschap — heeft haar eigene bekoring, aan welker invloed ge u niet onttrekken kunt, en zelfs 't oogenschijnlijk minder rijk bedeelde dan Winterwijks omgeving is botanisch interessant en entomologisch van een buitengewonen rijkdom.

De bekoring van het landschap ligt in zijn afwisseling. Het Aaltensche land bezit alles, wat den Achterhoek zoo mooi maakt, maar nergens in groote complexen. Loofbosch en naaldhout zijn steeds bescheiden van afmeting, heidevlakten en bouwland wisselen elkaar voortdurend af, beken en beekjes met hun omzooming treft ge er vele, weiden en onontgonnen, woeste veen- en heidestukken liggen er vaak naast elkaar. Weide en heide en bosch en golvend koren, ze boeien u overal met elk zijn eigen schoonheid.

Ons Natuurmonument. — Aalten heeft ook zijn natuurmonument. Sinds een jaar

foto J. C. Ceton.

Fig. 1. Vennetje in het natuurmonument Het Loohuis.

of zes is het Loohuis, aan den Haartschen weg, eigendom van „Natuurmonumenten”. Ge moet er heen gaan op een middenzomerschen dag. Heel groot is het niet, maar mooi oud Geldersch boschgebied. De ingang van den weg voert ons al spoedig in zwaar, oud dennenbosch bij een prachtig vennetje, in den zomer met niet al te veel water; doch het zandige leem is hier en daar bedekt met honderden van de beide soorten vliegenvangertjes (*Drosera rotundifolia* en *intermedia*). Daartusschen de prachtige polletjes bijna zilverwitte *Carex* en in het nog nattere gedeelte talrijke wuivende wollige pluimpjes van wollegras. En dat alles met een wondervollen achtergrond. Honderden bij honderden wilgenroosjes van meer dan twee meter hoogte vaak rijen zich naast elkaar met schitterend paarse bloemtrossen, beschermd door

hooge gagelstruiken in een omlijsting van dennenbosch, met hier en daar wat vuilboom en berk als onderhout. Een van die schilderachtige plekjes, waar men steeds weer terugkomt en steeds weer wat nieuws ontdekt. Dartelende blauwtjes (*Lycaena icarus*. Rott. met de prachtige afwijking *caerulea*. Fuchs en *argus*. L.) en vuurv�inder-tjes (*C. phlaeas*. L.), citroenvlinders en vanessa's in bonte pracht en om de toppen der berken de kleine page's in hun donkerbruin kleed, slechts bij het wijfje vaak met een lichter plekje gesierd. Maar verzuim niet den zoo teer en spaarzaam geteekenden onderkant te bezien, die sierlijke ondervleugel met het kleine pagestaartje en de zacht-kleurige lijntjes. *Thecla ilicis* is zijn naam. 't Zijn echter niet slechts de dagvlinders, die hier in aantallen van bloem tot bloem zwierven, menige spanner is mede van de partij, waaronder de zoo sierlijk wit-zwart-bruin geteekende *Cidaria sociata*. Bkh. Zoemende bijen en wespen, pijlsnelle libellen, gaasvliegjes met hun schitterende oogjes, staande vliegen in soorten, helaas ook dazen, die het er altijd op aanleggen, uw natuurgenoet te verstoren, maar nu eenmaal inherent zijn aan de dennenbosschen. Waag u hier maar niet bij miezerig regenachtig weer, ge wordt verdreven.

Maar ginds bij de *Drosera*'s op het vochtig gedeelte fladdert, wat meer onbeholpen, dan ge dat gewend zijt, een wat grooter en donkerder blauwtje, wat doffer blauw en het lijkt of de zwarte vlekken van den onderkant op de bovenvleugels doorschijnen. Ook de onderzijde is anders geteekend, de ondergrond meer bruin, grootere zwarte, geringde vlekken. Ge hebt de groote zeldzaamheid van het Loohuis voor u, *Lycaena euphemus*. Hb., een van de drie, alle zeer zeldzame moerasblauwtjes, die in ons land voorkomen. *Sanguisorba* heeft anders zijn voorkeur, doch om het vennetje ontdek ik ze niet. En deze zeldzaamheid zwerft met loodzware vleugels door het geheele Loohuis.

Volgen we even den rand van het bouwland met rogge en haver. 't Is er broeiend heet. De flora is er als van elk Achterhoeksch bouwland, langs dit grasweggetje van een paar meters breed, met berken en brem en bramen. Hier vermeien zich om de berken en eiken de kleine pages van zooeven bij honderden; lager bij den grond, op hennepnetel, hertshooi en wikken zijn het de diverse zandoogen, die ge voortdurend opjaagt, dikkopjes hebben het hier vooral op de prunel voorzien, 't zijn goede vliegers, die zich vaak niet neerzetten, maar al vliegende honing puren. De blauwtjes vliegen hier ook om de boomen, verwaarloozen blijkbaar de bloemen. Zeker, maar 't zijn niet dezelfde. Kent ge ze niet uit de groote stadstuinen, waar dit echte boschblauwtje, dat op berk leeft zich reeds heeft aangepast, en hulst en klimop frequent teert? 't Is *Cyaniris argiolus*. L., onder zeer bleek blauw met weinige zwarte stipjes, boven geheel blauw of met breed zwart beslag aan den buitenrand der vleugels, al naar 't een mannetje of wijfje is. 't Is niet het schitterende blauw, dat we kennen van ons gewone blauwtje, 't is matter. Daar vliegt iets groens, metaalachtigs de haver in. 't Is een van onze meer zeldzame *Zygaeniden*, een metaalgroen glanzend lichaampje met dofzwarte, haast doorschijnende vleugels. Dit is *Ino Pruni*. Schiff.; zijn verwant *Ino staticis*. L. vindt ge elders wel; die is dan ook veel algemeener.

Ook het bosch zelve, dat we hier steeds rechts van ons hebben, is dankbaar vlinder-

terrein met zijn ondergrond van bloeiende erica. Voortdurend jaagt ge er de kleinere spanners en gammauilen op; witjes en citroenvlinders spelen er krijgertje; het bonte zandoojie fladdert er overal. En, waarlijk, op de brem vliegt nog een late *Callophrys rubi*; waren we wat vroeger in 't voorjaar gekomen, bij tientallen hadden we ze zeker gevonden, deze verwanten van onze kleine page, waarvan de groene onderkant der vleugels onmiddellijk opvalt. Dat wil zeggen, als ge het diertje gevangen hebt. Anders

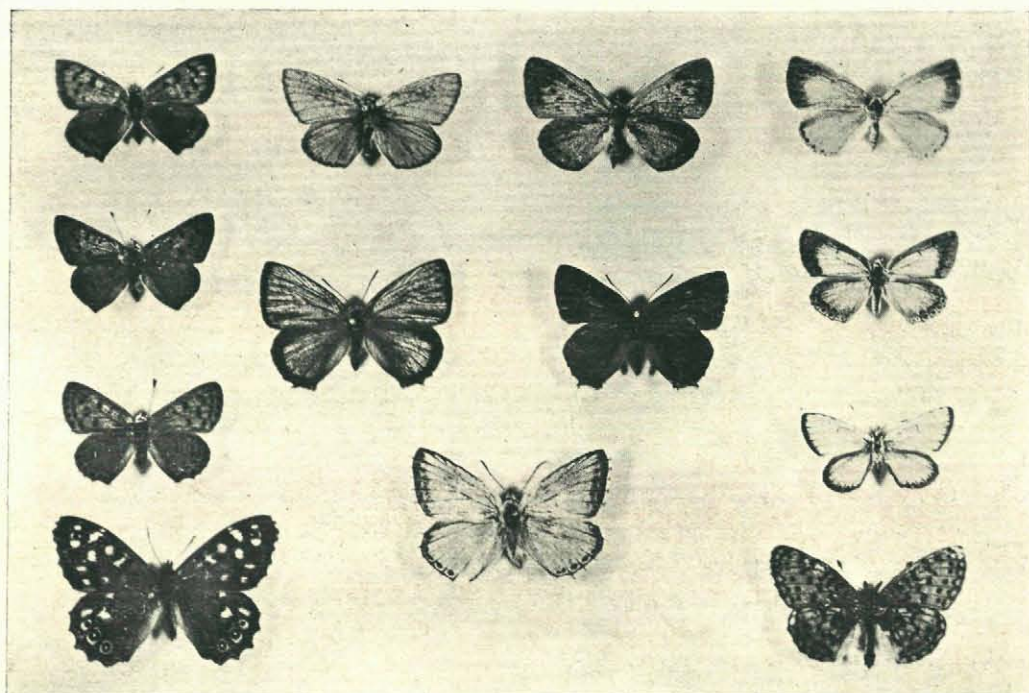

foto J. C. Ceton.

Fig. 2. Dagvlinders bij Eskes.

Eerste rij.

1. *Chrysophanes phlaeas*. L.
2. „ *dorilis*. Hufn. ♂
3. „ „ „ ♀
4. *Pararge aegeria*. L. v. *egerides*. Stgr.

Laatste rij.

1. *Cyaniris argiolus*.
2. *Lycaena icarus*. Rott. ab. *caerulea*. Fuchs.
3. „ *argus*. L.
4. *Argynnis selene*. Schiff.

Middenvijftal.

1. *Lycaena semiargus*. Rott.
2. *Lycaena euphemus*. Hb. (Loohuis).
3. *Zephyrus quercus*. L.
4. *Thecla ilicis*. Esp.
5. *Lycaena coridon*. Poda. *punctata*. Tutt.

is het juist zijn schutkleur. Ge kunt ze bij aantallen om de brem zien fladderen, maar zetten ze zich en slaan ze de vleugeltjes toe, dan zijn ze verdwenen. Sla maar eens op zoo'n bremstruik, ge zult verwonderd zijn, hoeverlen er opvliegen, die ge niet hadt gezien, noch vermoed. Een prachtig donkergeel met zwart omzoomd spannertje,

treft ge er thans ook vast aan (*Fidonia limbaria*. F.), een en al sierlijkheid en kleurharmonie. Een grootere, donkerbruine spanner (*Ortholitha plumbaria*. F.) jaagt ge voortdurend uit de dopheide op. Verwar hem niet met dat uiltje, dat er sprekend op lijkt (*Hypena proboscidalis*. L.), alleen zijn palpen zijn wel drie maal zoo lang als zijn kop. En onder die bramenbladen hangt een van de sierlijkste vlindertjes (*Macaria notata*. L.), waarvan de donkere teekening u in den waan brengt, dat er een stukje uit den bovenvleugel is geknipt. Ons witte kleine spannertje, dat ge daar in de boschbessen en op de wakel aantreft, is *Deilinia pusaria*. L. Zoo wisselt voort-

foto J. C. Ceton.

Fig. 3. Het moerassige weilte aan den Kloosterdijk.

durend het tooneel, al blijven bij zonneschijn de dagvlinders de hoofdpersonen, slechts bij avond verandert het en ook reeds op donkere dagen zijn 't meer de spanners en kleinvlinders, die u overdag verrassen.

Bij Eskes. — Aalten telt meerdere natuurmonumenten, die een bezoek verdienen. Beschermd zijn ze niet, doch groot gevaar voor verdwijning is er gelukkig ook niet. Ga met me mede naar Eskes. Een oude boerderij met een waterput en veel kippen onder buitengewoon zware eiken. Ge kunt er van Aalten uit komen of van Bredevoort. De wandeling erheen over het oude Walfort met zijn oeroude stammen en prachtige eikenlanen is alleen al een natuurgenoet. En toch, laat ons ditmaal een anderen weg kiezen. Laat ons den Haartschen weg volgen tot bij de beek en dan afslaan

langs de spoorbaan, een zijbeekje langs, waar de groote, blauwe waterjuffer, *Calopteryx virgo*, u reeds lokte. Ook de andere soort (*splendens*) vindt ge hier wel. Een pracht van een groen-staalblauwen vleugel heeft dit dier toch. Ge kunt u haast geen stroomende beek denken zonder dezen sierlijksten aller waterroovers, die zijn buit steeds in de vlucht vangt, zooals trouwens ook alle Libellen doen. 't Is één familie. Een smal fietspaadje voert ons langs het beekje. de helling hier en daar bedekt met de blauw-paarse knoepjes van *Scabiosa* en de bovenkant met geurende plekken van bloeiende thijm, waar de honingbij werkt en het wemelt van al dat kleine gedoe van zandoogen en blauwtjes en vuurvindertjes. En na een klein stukje wandelen door dit kale terrein is ons heibeekje een boschbeekje geworden met steile hellingen, en ons fietspad een zandweg. Heerlijke bloementafereelen in dit boschgedeelte. Hier is de gansche helling bedekt met meer dan twee meter hoge Teunisbloemen, ginds zijn het *Epilobium* en brem, die de randversiering vormen en boerenwormkruid, dat al gaat knoppen. Maar de beekrand geeft weer een ander tafereel, daar viert de watereppe hoogtij en de forsche stengel met de drietallige bloempjes van de waterweegbree, daar drijft het vlotgras en wuift het riet aan de overzijde. Tusschen de dennen naast het wagenspoor groeit het knoepige helmkruid met zijn bruine onopvallende bloemen; maar wat wel opvalt, dat is de bonte rups, die ge er hier op vindt; ze lijkt wel iets op die van de koninginpage, maar 't is een zeldzame *Cucullia*, de rups van een sierlijken, spitsvleugeligen, grijzen uil. En zelfs het wagenspoor is niet onbewoond; er langs en er in is het de *Epipactis*, die u verrast met haar prachtigen tros echte orchideeën-bloemen. Ze leeft hier gezellig, meest staan er drie, vier bijeen, soms nog meer van deze wonderkinderen van onze eigen flora. Steeds weer blijft ge staan bij deze of gene sierlijke groep. Zelfs langs het haverveld bevolken ze den wegrand.

De eiken komen zich melden. En met hen in prachtblauw donkerglanzend kleed de eikenpage (*Zephyrus quercus*. L.) nog sierlijker, ook grooter dan zijn verwant in het Loohuis, met een nog fraaier gestreept onderkant, waaraan ook het staartje niet ontbreekt. We naderen de brug van de stuwbeek, begrensd door een *Eupatorium*gebied in rose-paarse bloemenweelde, waar de dagpauwoog bij zes, zeven tegelijk omheenzwiert. Ga mee, dwars door dit dennenbosch met zijn open plekken vol gagel, wilg en vuilboom, waar de bessen van de Geldersche roos reeds kleuren en de lijsterbes zijn rood reeds heeft, al zal het nog schitterender worden. Ge zijt bij Eskes.

Klaterende peppels op den achtergrond met zware eiken. Doch 't is de voorgrond, die onze aandacht vraagt. 't Is een groot, moerassig stuk, half veen, half heigebied, waar de beek doorheen gaat. Bedwelvende, zoete geuren van duizenden bij duizenden spiraea's waaien u tegemoet, als in de Riviera de mimosageuren en daartusschen zware bosschen van de hoog opgaande *Senecio paludosus*, met zijn zonnige gele bloemtrossen. Dat is een natuurmonument van den eersten rang, dat ge zelden meer aantreft in zulk een volle schoonheid en grootte. Want ge kunt er zwerven van het eerste naar het tweede, het derde en het vierde veld, steeds vol afwisseling. Hier is 't een plek met *scabiosa* bij honderden, geaccompanyeerd door prunel en vijfvinger-

kruid; daar is 't moerasandoorn bij bossen, of *Conium maculatum* met watereppe en kattestaart en riet; ginds smeerwortel en dinnettel of een ondergrond van zilverschoon of hooge trossen van wederik. En de drogere stukken leveren de prachtigste dopheide, de heerlijkste plekjes met *Parnassia* in roomkleurige weelde en fijne oogetroost; hemelsblauwe *Gentiaan* en *Jasione* bij duizenden, ja ge vindt er zelfs *Orchis incarnata*, maar dan ook zuiver vleeschkleurige exemplaren. Ik doe slechts een greep uit deze menigvuldigheid. En daartusschendoor het sierlijke struikgewas van els en berk en gagel. Hoe vaak ben ik er niet geweest en steeds heb ik er wat nieuws, wat bijzonders gevonden. 't Is een onuitputtelijk terrein voor jaren. 't Is geen Korenburgerven, 't is weer iets geheel anders. Ving ik niet op een mijner eerste tochten erheen, spelend met een raapwitje, er de zeldzaamste van onze blauwtjes, *Lycaena corydon* Poda., pas in de laatste jaren als inlandsche soort in ons land gevangen en waarvan het heet, dat hij alleen op kalkgronden voorkomt. Had ik ze niet uit Preda gekend, waar ze niet zeldzaam is, 'k zou het nauwlijks hebben geloofd, doch nu was er geen twijfel. 't Is de vorm *punctata*. En over de *spiraea*'s komt met vorstelijk gebaar de grootste onzer dagvlinders, de koninginpage aangevlogen. Ze was dit jaar in den Achterhoek minder algemeen dan gewoonlijk, maar hier ontbrak ze natuurlijk niet. Overal vlogen de dagpauwoogen met hun donkeren onderkant en hun terra en blauwoogigen bovenkant, steeds weer even opvallend mooi. En op de *scabiosa* dartelt de paarlemoervlinder bij tientallen, de groote soorten treft ge hier minder, 't is voornamelijk *Argynnis selene*. Schiff. 't Is reeds de tweede generatie en ze vertelt u meteen, dat hier overvloed viooltjes groeien, ge vindt er de reeds opengesprongen drietallige zaaddoosjes overal.

De zoom van dit halfmoeras is een weide en heidestrook; daar is het *Chrysophanes dorilus*, het vuurvindertje, waarvan de beide seksen zoozeer uit elkaar loopen, die ge bij honderden aantreft, van de blauwtjes is het vooral *icarus* en *argus*. En dan dat schitterende kleine uiltje van de heide, *Anarta myrtilli*. L., waarvan ik het niet waag, u de kleurenpracht te beschrijven; 't zijn vooral de heldere vormen met veel wit, die hier vliegen en met welker nomenclatuur we ons thans niet zullen bezig houden. Het is een heerlijk land, deze woestenij bij Eskes, waar ge nooit iemand treft, omdat niemand er noodig heeft, waar ge kunt mijmeren of droomen in de schaduw der dennen, zoo ge dat wilt en u vermeien in het schoone landschap, met den molen en de torentjes van Breedevoort op den achtergrond en de diverse bosschage, die alom het landschap begrenst.

(Wordt vervolgd).

J. C. CETON.